

Suvestinė redakcija nuo 2016-11-16 iki 2018-04-23

Įsakymas paskelbtas: TAR 2014-02-17, i. k. 2014-01624

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL PERĖJIMO NUO INSTITUCINĖS GLOBOS PRIE ŠEIMOJE IR BENDRUOMENĖJE
TEIKIAMŲ PASLAUGŲ NEĮGALIESIEMS IR LIKUSIEMS BE TĖVŲ GLOBOS
VAIKAMS 2014–2020 METŲ VEIKSMŲ PLANO PATVIRTINIMO**

2014 m. vasario 14 d. Nr. A1-83
Vilnius

Vadovaudamasi Strateginio planavimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“, 4.3.5 papunkčiu ir siekdama įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 m. programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 228 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių patvirtinimo“, skyriaus „Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, rengiami arba įgyvendinami planavimo dokumentai“ skilties „Socialinės apsaugos ir darbo ministerija“ 1 punktą:

1. T v i r t i n u Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planą (pridedama).
2. R e k o m e n d u o j u savivaldybėms pagal kompetenciją dalyvauti įgyvendinant atitinkamas priemones.
3. P a v e d u šio įsakymo vykdymo kontrolę viceministrui pagal veiklos sritį.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2014 m. vasario 14 d. įsakymu
Nr. A1-83

**PERĖJIMO NUO INSTITUCINĖS GLOBOS PRIE ŠEIMOJE IR BENDRUOMENĖJE
TEIKIAMŲ PASLAUGŲ NEĮGALIESIEMS IR LIKUSIEMS BE TĖVŲ GLOBOS
VAIKAMS
2014–2020 METŲ VEIKSMŲ PLANAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams veiksmų planu (toliau – Planas) siekiama 2014–2020 m. laikotarpiu numatyti nuoseklius ir koordinuotus veiksmus, skatinančius perėjimo iš institucinės socialinės globos prie paslaugų neįgaliesiems suaugusiems asmenims, turintiems proto ir (ar) psichikos negalią (toliau – neįgalūs suaugę asmenys), vaikams ir jaunimui, turintiems proto ir (ar) psichikos negalią (toliau – neįgalūs vaikai), ir likusiems be tėvų globos vaikams, įskaitant kūdikius (toliau – likę be tėvų globos vaikai), šeimoms bendruomenėje ir pagalbos šeimai, globėjams (rūpintojams) sistemos kūrimą (toliau – pertvarka).

2. Planas parengtas atsižvelgiant į:

2.1. Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją ir jos Fakultatyvų protokolą (toliau – Neįgaliųjų teisių konvencija), ratifikuotą Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo ratifikavimo“;

2.2. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, ratifikuotą Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo“;

2.3. Jungtinių Tautų alternatyvios globos vaikams gaires, patvirtintas Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 64-oje sesijoje 2010 m. vasario 14 d. rezoliucija Nr. A/RES/64/142;

2.4. 2010–2020 m. Europos strategiją dėl negalios, patvirtintą Europos Komisijos 2010 m. lapkričio 15 d. komunikatu Nr. KOM (2010) 636.

3. Šiame Plane vartojamos sąvokos:

3.1. **Apsaugota darbo vieta** – neįgaliam suaugusiam darbingo amžiaus asmeniui individualiai pritaikyta darbo vieta darbo rinkoje, kurioje dirbti galima padedant padėjėjui.

3.2. **Apsaugotas būstas** – gyvenamosios vietos suteikimas bendruomenėje neįgaliam asmeniui ar asmeniui, paliekančiam globos (rūpybos) sistemą (iki 3 metų, neįgaliajam ir ilgiau, kol jam reikalinga pagalba), derinant tai su individualia socialinio darbuotojo pagalba ir kitomis paslaugomis bendruomenėje, padedančiomis atkurti arba ugdyti šio asmens savarankiško gyvenimo įgūdžius.

3.3. **Bendruomeninės paslaugos** – alternatyvios institucinei globai įvairių formų ir rūšių, aukštos kokybės bendruomenėje teikiamos socialinės, sveikatos priežiūros, švietimo, kultūros ir kt. paslaugos, kurios užtikrina asmens galimybę gyventi bendruomenėje ir gauti joje specializuotą pagalbą, atitinkančią individualius asmens ar šeimos poreikius, vaikui – augti šeimos aplinkoje, bei skatina paslaugos gavėjų savarankiškumą, visapusišką dalyvavimą bendruomenėje bei socialinę įtrauktį.

3.4. **Institucinė globa** – likusių be tėvų globos vaikų, neįgalių vaikų, neįgalių suaugusių asmenų apgyvendinimas stacionariose socialinės globos įstaigose, kūdikių namuose, kuriuose nuolat gyvena nuo kelių dešimčių iki kelių šimtų asmenų, kurių socialiniai ryšiai su bendruomene

dėl šių įstaigų specifikos yra riboti, socialiniai įgūdžiai silpni, galimybės integruotis į visuomenę – minimalios. Šioms įstaigoms būdinga grupinė, o ne individuali asmens priežiūra, institucinė kultūra (griežta tvarka, taisyklės ir pan.).

3.5. Kompleksiškai teikiamos paslaugos – koordinuotas švietimo pagalbos, socialinės paramos, sveikatos priežiūros paslaugų teikimas vaikams ir jų tėvams (globėjams).

3.6. Vaiko globa (rūpyba) šeimoje – sutuoktiniai (ar vienas gyvenantis asmuo), įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka globojantys (besirūpinantys) likusius be tėvų globos vaikus.

3.7. Asmuo, paliekantis globos (rūpybos) sistemą – pilnametis asmuo, išeinantis iš vaikų globos namų ar rūpintojų šeimos ar šeimynos, kuriam rūpyba baigėsi dėl pilnametystės ir kuriam reikalinga pagalba pradedant savarankišką gyvenimą.

3.8. Profesionalus globėjas – fizinis asmuo, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka teikiantis profesionalias socialines paslaugas nesusietiems giminystės ryšiais likusiems be tėvų globos vaikams, neįgaliesiems vaikams ir (ar) juos globojantis.

3.9. Grupiniai gyvenimo namai – socialinės globos įstaiga, kurioje namų aplinkoje ir gaudami nuolatinę specialistų pagalbą gyvena iki 10 nesavarankiškų neįgalių suaugusių asmenų. Grupinio gyvenimo namų gyventojai gauna būtinas paslaugas šiuose namuose ir naudojami kitomis bendruomeninėmis paslaugomis. Grupinio gyvenimo namai pagal savo pobūdį yra priskirtini bendruomeninėms paslaugoms.

3.10. Bendruomeniniai vaikų globos namai – pagal šeimai artimos aplinkos modelį veikiantys vaikų globos namai, įsteigti atskirose patalpose (pvz., namas, butas) bendruomenėje, skirti likusiems be tėvų globos vaikams, neįgaliesiems vaikams ar vaikams, turintiems kitų specialiųjų poreikių (iki 8 vaikų). Šie namai pagal savo pobūdį priskirtini bendruomeninėms paslaugoms.

Kitos Plane vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme, Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme bei kituose teisės aktuose.

4. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2012 m. duomenimis, šalyje yra 244,6 tūkst. neįgalių suaugusių asmenų. Lietuvos statistikos departamento 2012 m. duomenimis, šalyje veikia 38 stacionarios globos įstaigos neįgaliesiems, kuriose gyvena 6,1 tūkst. neįgalių suaugusių asmenų, iš jų 3,2 tūkst., t. y. 51,6 proc., turi psichikos negalią, proto negalią – 35,4 procento. Apie 32,4 tūkst. neįgalių suaugusių ir senyvo amžiaus asmenų lanko dienos centrus, apie 15,8 tūkst. gauna paslaugas savo namuose. Šalyje veikia 107 psichikos sveikatos centrai, kurie vykdo pirminę psichikos sveikatos priežiūrą. Valstybinio psichikos sveikatos centro duomenimis, Lietuvoje per 2012 metus buvo diagnozuota 316 naujų psichikos ir elgesio sutrikimų atvejų 100 tūkst. gyventojų, o metų pabaigoje buvo 5513 sergančiųjų 100 tūkst. gyventojų.

5. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2012 m. duomenimis, šalyje yra 15,5 tūkst. neįgalių vaikų. 2013 m. liepos 1 d. duomenimis, šalyje veikia 4 neįgalių vaikų ir jaunimo globos įstaigos, kuriose gyvena 150 vaikų ir 504 jaunuoliai, iš jų 94 proc. turi proto ir (ar) psichikos negalią. 5 sutrikusio vystymosi kūdikių namuose gyvena 327 vaikai, iš jų 21 proc. turi proto ar psichikos negalią. 2012 m. šalyje veikė 88 vaikų globos namai, kuriuose gyveno 3,6 tūkst. vaikų, iš jų specialiųjų poreikių turėjo 35 proc. vaikų, elgesio ir emocijų sutrikimų – 20 proc. vaikų, vidutinė ir sunki negalia nustatyta 10 proc. vaikų.

6. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2012 m. duomenimis, vaikų globos institucijose auga 462 vaikai nuo 0 iki 3 metų. Įvertinant tai, kad tokia globos forma sukelia didžiausią riziką vaiko raidai ir vystymuisi, tokio amžiaus vaikai turėtų visiškai nepatekti į institucinę globą.

7. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, 2012 m. šalyje 10542 vaikai buvo likę be tėvų globos, tai yra 1,9 proc. bendro Lietuvos vaikų skaičiaus. Iš jų 2695 nustatyta laikinoji globa (rūpyba) (25,56 proc.), 7847 – nuolatinė globa (rūpyba) (74,4 proc.). 4030 vaikų buvo nustatyta globa (rūpyba) socialinės globos institucijose (tai sudaro 38,2 proc. bendro globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus), 407 vaikams –

šeimynose (tai sudaro 3,86 proc. bendro globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus) ir 6105 vaikams – šeimose (tai sudaro 57,9 proc. bendro globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus).

8. Iš vaikų globos namų į biologines šeimas 2012 m. grąžintas 801 vaikas (tai sudaro 7,59 proc. bendro globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus ir 19,8 proc. bendro vaikų, augančių globos institucijose, skaičiaus), 193 vaikams institucinė globa (rūpyba) pakeista į globą (rūpybą) šeimoje (šeimynoje) (tai sudaro 1,8 proc. bendro globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus ir 4,8 proc. bendro vaikų, augančių globos institucijose, skaičiaus).

9. 2012 m. įvaikinta 210 vaikų (tai sudaro 2 proc. bendro globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus ir 5,2 proc. bendro vaikų, augančių globos institucijose, skaičiaus), iš jų 98 vaikus įvaikino užsienio piliečių šeimos ir 112 vaikų – Lietuvos Respublikos piliečių šeimos.

10. Lietuvos statistikos departamento 2012 m. duomenimis, šalyje veikia 34 krizių centrai ir laikino apgyvendinimo įstaigos motinoms ir vaikams, kuriuose paslaugas gauna apie 2,5 tūkst. asmenų, 71 paramos šeimai centre paslaugos teikiamos apie 3,8 tūkst. šeimų.

II SKYRIUS

STRATEGINIS TIKSLAS, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

11. Strateginis Plano tikslas – kurti kompleksiskai teikiamų paslaugų sistemą, kuri sudarytų galimybes kiekvienam vaikui, neįgaliam ar jo šeimai (globėjams, rūpintojams) gauti individualias pagal poreikius paslaugas ir reikiamą pagalbą bendruomenėje, o kiekvienam likusiam be tėvų globos vaikui augti saugioje ir jo raidai palankioje aplinkoje biologinėje, jos nesant – įtėvių, globėjų šeimoje.

Plane numatyti 3 tikslai ir uždaviniai jiems įgyvendinti, pateikiama analizė tikslams ir uždaviniams pagrįsti, apibrėžiami vertinimo kriterijai ir jų reikšmės, padėsiančios nustatyti Plano tikslų įgyvendinimo laipsnį.

12. Pirmasis Plano tikslas – užtikrinti darnią aplinką ir sąlygas kiekvienam vaikui (ir neįgaliam vaikui) augti savo šeimoje, o likusiems be tėvų globos vaikams augti globėjų, įtėvių šeimoje ar šeimynoje ir gauti pagalbą bendruomenėje.

12.1. Trūksta prevencinių, bendruomeninių paslaugų šeimai ir vaikams. Nepakankama vaikų dienos priežiūros ir popamokinio ugdymo paslaugų bei jų prieinamumo sistema, šios paslaugos ypač neprieinamos kaimiškuose rajonuose.

12.2. Daugiau nei trečdaliui globojamų vaikų nustatyta institucinė globa. Iš institucijose globojamų vaikų daugiau kaip 35 proc. sudaro vaikai iki 3 metų amžiaus, o šiame amžiaus tarpsnyje ypač svarbu kuo anksčiau užtikrinti vaikų apgyvendinimą šeimose, ugdyti jų prierašumą ir pan. Socialinę riziką patiriančios šeimos negauna reikiamos pagalbos, kuri padėtų biologinei šeimai formuoti saugų ryšį su vaiku bei globojamiems vaikams gyventi šeimoje.

12.3. Nepakankamai išplėta vaikų globos (rūpybos) šeimoje sistema, nesukurta profesionalių globėjų sistema, globėjai, globodami (rūpindamiesi) vaikus (vaikais), pasigenda įvairios specialistų pagalbos. Pastaraisiais metais mažėja asmenų, norinčių globoti ar įvaikinti vaikus, nes neišplėta vaikų globos (rūpybos) šeimoje formų įvairovė.

12.4. Neįgalių vaikų šeimos negauna reikiamos pagalbos bendruomenėje, todėl dalis neįgalių vaikų gyvena globos institucijose.

13. Uždaviniai pirmajam Plano tikslui pasiekti:

13.1. stiprinti kompleksiskai teikiamą pagalbą vaikams ir šeimoms bendruomenėje. Šis uždavinys bus įgyvendinamas šiomis pagrindinėmis kryptimis:

13.1.1. kurti ir įgyvendinti šeimos problemų sprendimo prevencines priemones, kurios sudarytų galimybes vaikui augti savo šeimoje. Bus plečiamas vaikų dienos centrų tinklas bei didinamas jų prieinamumas, diegiamos pozityvios tėvystės mokymo programos tėvams, auginantiesiems vaikus, stiprinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas keičiantis informacija apie

galimą vaiko atskyrimo nuo šeimos riziką, diegiama gimdyvių ir naujagimių priežiūros koordinuota sistema, kuriama pagalbos šeimai sistema;

13.1.2. plėtoti savivaldybėse kompleksiskai teikiamų paslaugų infrastruktūrą ir prieinamumą vaikui ir jo tėvams, patiriantiems socialinę riziką ir negalintiems užtikrinti vaikui tinkamos šeimos aplinkos bei tenkinti vaiko poreikių. Socialinės, švietimo, kultūros, sveikatos ir teisinės paslaugos bus teikiamos kompleksiskai, įvertinant vaiko ir jo tėvų socialinių ir pozityvių tėvystės įgūdžių ugdymo, laikino būsto, motyvacijos dirbti ir darbo paieškos, gydymosi nuo priklausomybės ligų ar kitų susirgimų, mediacijos ar kitų paslaugų poreikius;

13.1.3. kurti ir plėtoti kompleksiskai teikiamų paslaugų neįgaliam vaikui ar specialiųjų poreikių turinčiam vaikui ir jo šeimai sistemą. Bus teikiamos įvairios paslaugos pagal individualius poreikius ir raidos ypatumus, amžių, įskaitant perinatalinį laikotarpį, plečiamas dienos priežiūros centrų tinklas, bus teikiama trumpalaikės pagalbos šeimai (laikino „atokvėpio“ paslaugos) ir asmeninio asistento vaikui ir šeimai paslauga;

13.2. stiprinti ir skatinti fizinių asmenų, šeimynų ir nevyriausybių organizacijų iniciatyvas globoti (rūpintis), įvaikinti vaikus ar teikti socialines paslaugas likusiems be tėvų globos, patiriantiems socialinę riziką, neįgaliems vaikams. Šis uždavinys bus įgyvendinamas šiomis pagrindinėmis kryptimis:

13.2.1. stiprinti darbą su vaiko šeimos nariais (seneliais, dėdėmis, tetomis ir t. t.) ir bendruomene, kad jie galėtų pasirūpinti vaiku. Bus dirbamas socialinis darbas su vaiko šeima, įtraukiant į šį procesą vaiko šeimos narius ir bendruomenę, vaiko krikšto tėvus, kaimynus, mokytojus, kurie pažįsta šeimą ir vaiką, planuojant bendruomenės narių galimas pasiūlyti pagalbos priemones vaikui ir šeimai, ir tuo atveju, jei vaikas būtų atskirtas nuo tėvų, teikiamos individualios konsultacijos, mokymai bendruomenės nariams, įtrauktiems į procesą;

13.2.2. sudaryti sąlygas neįgalių vaikų tėvams gauti kompleksiskai teikiamas sveikatos, socialines, švietimo, laikino „atokvėpio“ paslaugas. Bus plėtojamose pagalbos šeimai, auginančiai neįgalų vaiką, paslaugos socialinių paslaugų ar sveikatos priežiūros įstaigose, diegiamos naujos bendruomeninių paslaugų šeimai formos;

13.2.3. įdiegti profesionalių globėjų sistemą. Bus sukurtas profesionalių globėjų veiklos modelis, kuris apims profesionalių globėjų paiešką, jų atranką, mokymą ir vertinimą, finansavimo mechanizmą bei pagalbos sistemą;

13.2.4. stiprinti vaiko globos (rūpybos) šeimoje sistemą. Bus sukurta paslaugų globojamam vaikui sistema, orientuota į individualius vaikų poreikius, tobulinami globėjų gebėjimai, globėjų parinkimo vaikui procesas, sukuriant bendrą šalyje globėjų duomenų bazę, į globėjo parinkimo vaikui procesą įtraukiamas vaiko socialinis darbuotojas ir pagal Globėjų ir įtėvių mokymo ir konsultavimo programą atestuoti socialiniai darbuotojai, kuriama pagalbos sistema vaikus globojančioms (besirūpinančioms) šeimoms (pvz., nuolatiniai mokymai, individualios konsultacijos, pagalbos sau grupės), sukurta efektyvi globėjų skatinimo sistema;

13.2.5. tobulinti įvaikinimo sistemą. Bus sumažinta dokumentų rinkimo našta būsimiems įtėviams, pailgintas išvados dėl pasirengimo įvaikinti vaiką galiojimo terminas nuo 12 iki 18 mėnesių, vaikų, įrašomų į galimų įvaikinti vaikų, turinčių specialiųjų poreikių, sąrašą, amžius sutrumpintas nuo 8 iki 7 metų, 3 mėnesių atostogos vaikui prižiūrėti (įvaikio adaptacijai) suteikiamos per 1 mėnesį nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo;

13.2.6. gerinti vaiko teisių apsaugos institucijų, socialinių darbuotojų, dirbančių su šeimomis, patiriančiomis socialinę riziką, techninį aprūpinimą, kad būtų sudarytos galimybės organizuoti kompleksiskai vaikui ir šeimai teikiamų paslaugų prieinamumą bei užtikrintas tarpinstitucinis bendradarbiavimas;

13.3. palaipsniui pertvarkyti kūdikių namus, likusių be tėvų globos vaikų, neįgalių vaikų globos namus. Šis uždavinys bus įgyvendinamas šiomis pagrindinėmis kryptimis:

13.3.1. pertvarkant vaikų globos namus, prioritetą teikti vaikams iki 3 metų amžiaus, neįgaliems vaikams, taip pat toms institucijoms, kuriose, atlikus vertinimą, bus prieita prie išvadų,

kad jose kyla didžiausia grėsmė vaikų saugumui ir poreikių tenkinimui. Bus atrinkti bandomieji vaikų globos namų projektai ir atrinktuose globos namuose vykdoma pertvarka;

13.3.2. riboti institucinės globos teikimą likusiems be tėvų globos vaikams, sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, pasinaudojant šių įstaigų turimais ištekliais, stiprinti vaikų raidos sutrikimų ankstyvąją reabilitaciją (vaikų, turinčių raidos / sveikatos / psichologinių / socialinių-emocinių sutrikimų, lemiančių negalią), diegti laikino „atokvėpio“ paslaugų sistemą šeimoms, sveikatos priežiūros, konsultavimo paslaugas šeimoms, besilaukiančioms neįgalių vaikų ar juos auginančioms;

13.3.3. įvertinti individualius vaikų, gyvenančių globos institucijose, poreikius. Bus atlikta išsami kiekvieno pertvarkomuose vaikų globos namuose gyvenančio vaiko poreikių, jam reikalingų paslaugų analizė, įvertintas vaiko ryšys su biologine šeima, šeimos nariais ir kitais asmenimis. Nustačius vaikui tinkamiausią būsimos alternatyvios globos variantą, kiekvienam vaikui bus parengtas detalus pereinamojo laikotarpio etapų planas, užtikrinta, kad pereinamojo laikotarpio etapuose dalyvautų ne tik vaikas, bet ir jo atstovai, kiti vaikai ir alternatyvias paslaugas teiksiantys asmenys ir (ar) organizacijos;

13.3.4. įvertinti bendruomenės, iš kurios kilę pertvarkomuose vaikų globos namuose gyvenantys vaikai, poreikius ir galimybes. Bus nustatyti egzistuojantys socialiniai tinklai bendruomenėje bei paslaugų prieinamumas, pasitelkiant ekspertus ir bendradarbiaujant su valstybės institucijomis, savivaldybėmis, nevyriausybėmis organizacijomis, bus sustiprintos esamos paslaugos bendruomenėje ir kuriamos naujos kompleksiškai teikiamos paslaugos vietovėse, kuriose nėra vaikui ir šeimai reikalingų paslaugų;

13.3.5. atsižvelgiant į vaikų, augančių vaikų globos namuose, poreikius ir bendruomenės poreikius bei galimybes, pasitelkiant ekspertus ir bendradarbiaujant valstybės institucijoms, savivaldybėms, nevyriausybėms organizacijoms, bendruomenėms, parengti pertvarkomų vaikų globos namų veiksmų planus;

13.3.6. parengti pertvarkai institucinės globos personalą ir bendruomenę. Darbuotojai bus įtraukti į alternatyvios globos sistemos kūrimą, vertinant vaikų poreikius, šeimos, bendruomenės ir darbuotojų galimybes tenkinti geriausią vaiko interesą, ieškoti geriausių sprendimų. Bus įvertinta darbuotojų kompetencija ir parengti jų kompetencijos ugdymo planai, kad darbuotojai galėtų teikti paslaugas šeimai ir vaikui bendruomenėje, vykdyti globos (rūpybos) funkcijas ir t. t.;

13.3.7. tobulinti paslaugas asmenims, paliekantiems globos (rūpybos) sistemą. Asmenims, paliekantiems globos (rūpybos) sistemą, bus sukurta tarpinio, apsaugoto būsto ar socialinio būsto sistema, teikiama individuali socialinio darbuotojo pagalba integruojantis visuomenėje;

13.3.8. riboti vaikų, ypač vaikų iki 3 metų, patekimą į vaikų globos namus, stiprinant socialinę pagalbą šeimoms gimdymo namuose ir bendruomenėje;

13.3.9. pertvarkyti vaikų globos namus, kuriant institucinei globai alternatyvias bendruomenines paslaugas, stiprinant pagalbą globėjų (rūpintojų) šeimoms ir šeimynoms.

14. Antras Plano tikslas – sudaryti sąlygas neįgaliems suaugusiems asmenims, jų šeimoms (globėjams, rūpintojams) gauti individualias jų poreikius atitinkančias bendruomenines paslaugas.

14.1. Globos institucijose gyvena nemažai neįgalių suaugusių asmenų, kurie galėtų gyventi bendruomenėje. Nors bendruomeninių paslaugų šiems asmenims infrastruktūra yra sparčiai plėtojama, tokių paslaugų kaip dienos užimtumas, apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, grupinio gyvenimo namuose, apsaugotas būstas, individuali socialinio darbuotojo pagalba, krizės įveikimo paslauga ir pan. trūksta. Nėra socialinės reabilitacijos ar adaptacijos po ilgos hospitalizacijos ar institucinės globos.

14.2. Stokojama prevencinių sveikatos priežiūros, ilgalaikio medikamentų vartojimo priežiūros ir atkryčio prevencijos bei savižudybių prevencijos paslaugų neįgaliems suaugusiems asmenims, neįgalaus suaugusio asmens ir jo artimųjų švietimo apie sveikatos sutrikimus, jų atsiradimo ir (ar) paūmėjimo priežastis, jų gydymą, sutrikimų sukeltas pasekmes, gydymo ir atsigavimo prognozes, vaistus ir jų šalutinius poveikius. Trūksta sveikatos priežiūros ir socialinių

paslaugų asmenims, turintiems psichikos sutrikimų ar intelekto vystymosi sutrikimų ir dėl to galintiems tapti neįgaliais.

14.3. Trūksta glaudesnio bendradarbiavimo tarp sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir švietimo sistemų organizuojant ir užtikrinant kompleksiskai teikiamų paslaugų tęstinumą. Neefektyvi suaugusių neįgaliųjų įdarbinimo sistema, neveikia apsaugotų darbo vietų sistema.

14.4. Piktnaudžiaujama šiuo metu galiojančių įstatymų teikiama galimybe pripažinti savarankiškus ar iš dalies savarankiškus neįgalius suaugusius asmenis neveiksniais, nesilaikant asmenų įgalinimo ir savarankiškumo ugdymo prioritetų.

14.5. Šeimos, prižiūrinčios neįgaliuosius, stokoja socialinės, psichologinės ir metodinės pagalbos. Neįgalų suaugusių asmenį prižiūrintiems šeimos nariams nesudarytos sąlygos derinti šeimos gyvenimą su darbu, dėl to mažėja šeimos pajamos arba gaunamos neįgaliojo pajamos tampa vieninteliu šeimos pajamų šaltiniu. Todėl patys šeimos nariai patiria socialinę atskirtį, praranda darbinius įgūdžius, sveikatą ir finansinius išteklius. Trūksta laikino „atokvėpio“ paslaugų, dienos socialinės globos. Šeimos nariai ir artimieji dažnai mažai žino apie psichikos sutrikimus ir jų paūmėjimo priežastis ir kt. Socialinių paslaugų, švietimo, teisėsaugos įstaigų darbuotojai neretai stokoja žinių apie proto ir psichikos negalią bei jų sukeltas pasekmes, socialiniams darbuotojams trūksta kompetencijos dirbti su neįgaliais suaugusiais asmenimis siekiant atkurti ar pagerinti jų psichosocialinį funkcionavimą.

15. Uždaviniai antrajam Plano tikslui pasiekti:

15.1. didinti savarankiškų ar iš dalies savarankiškų neįgalių suaugusių asmenų galimybes gyventi bendruomenėje gaunant reikiamą pagalbą, įgalinančią asmenį dalyvauti visuomenės gyvenime. Šis uždavinys bus įgyvendinamas šiomis pagrindinėmis kryptimis:

15.1.1. plėtoti kompleksiskai teikiamas nestacionarias paslaugas savarankiškiems ar iš dalies savarankiškiems neįgaliesiems suaugusiems asmenims, atsižvelgiant į jų individualius poreikius, stiprinti socialinį darbą su jais. Bus plėtojamos bendruomeninės paslaugos neįgaliesiems suaugusiems asmenims ir asmenims, turintiems psichikos sutrikimų ar intelekto vystymosi sutrikimų ir dėl to galintiems tapti neįgaliais, plečiamas nestacionarių paslaugų tinklas, stiprinamos esamos, kuriamos ir plėtojamos naujos dienos užimtumo paslaugos neįgaliesiems suaugusiems asmenims (dienos užimtumo paslaugos, įvairios užimtumo terapijos formos, abilitacinės, socialinių ir savarankiško gyvenimo įgūdžių edukacinės paslaugos ir kt.), negalintiems dalyvauti darbo rinkoje asmenims, didinamas socialinių darbuotojų, dirbančių bendruomenėje su neįgaliaisiais, skaičius, plėtojama asmeninio konsultanto (atvejo vadybos) paslauga, stiprinamas komandinis darbas;

15.1.2. plėtoti neįgalių suaugusių asmenų integraciją į darbo rinką. Bus kuriamos palankios ir lanksčios darbo sąlygos, atsižvelgiant į neįgalių suaugusių darbingo amžiaus asmenų proto negalią, psichikos būklę (sutrumpinta darbo diena ar / ir darbo savaitė, išskaidytos darbo valandos, numatant poilsį dienos metu, atskiros patalpos trumpalaikiam atokvėpiui ir t. t.), kuriama apsaugotos darbo vietos sistema, bus diegiamas taikomųjų dalykų mokymas ir ugdymas mokykloje, priešdarbinė reabilitacija ir motyvacija, apsaugotos darbo vietos, profesinė reabilitacija, profesinis orientavimas ir mokymas, įdarbinimas socialinėse įmonėse ir laisvose darbo rinkos vietose, kryptingai dirbant su darbdaviais, išbandomos naujos suaugusių neįgaliųjų įdarbinimo formos;

15.1.3. kurti ilgalaikę socialinių paslaugų teikimo nevyriausybinių organizacijų sektoriuje sistemą. Bus ieškoma naujų savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių bendradarbiavimo, finansavimo formų, siekiant užtikrinti paslaugų tęstinumą ir nuolatinį glaudų bendradarbiavimą planuojant, organizuojant ir teikiant socialines paslaugas neįgaliesiems suaugusiems asmenims;

15.1.4. pasitelkiant ekspertus nustatyti naujų bendruomeninių paslaugų teikimo standartus ir kokybės reikalavimus. Bus nustatyti naujų bendruomeninių paslaugų teikimo standartai, padedantys sėkmingiau plėtoti kokybiškas bendruomenines paslaugas savivaldybėse;

15.2. užtikrinti pagalbą bendruomenėje nesavarankiškiems neįgaliesiems suaugusiems asmenims. Šis uždavinys bus įgyvendinamas šiomis pagrindinėmis kryptimis:

15.2.1. plėtoti kokybiškas paslaugas ir jų infrastruktūrą bendruomenėse nesavarankiškiems neįgaliesiems suaugusiems asmenims pagal individualius poreikius. Bus plėtojama grupinio gyvenimo namų, dienos centrų, laikino „atokvėpio“ tarnybų, pavėžėjimo paslaugų bendruomenėje infrastruktūra, vykdomos socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, užimtumo programos, sudaromos sąlygos neįgaliesiems asmenims, kuriems reikalinga individuali priežiūra ar slauga, paslaugas gauti specializuotuose slaugos ir globos namuose, plėtojama integruota slauga ir socialinė globa neįgaliųjų namuose, vykdoma nepriklausoma žmogaus teisių stebėseną psichiatrinėse ligoninėse ir socialinės globos įstaigose;

15.2.2. palaipsniui pertvarkyti stacionarias socialinės globos įstaigas neįgaliesiems suaugusiems asmenims. Bus atrinkti ir įgyvendinti pertvarkomų stacionarių socialinės globos įstaigų bandomieji projektai, sukuriant ar pritaikant jų gyventojams bendruomeninių paslaugų, specializuotų slaugos ir globos namų infrastruktūrą, pritaikant konkrečios bendruomenės poreikiams ir panaudojant turimus žmogiškuosius ir materialinius išteklius;

15.2.3. pasitelkiant ekspertus atlikti pertvarkomų stacionarių socialinės globos įstaigų pertvarkymo galimybių studijas, į pertvarkos procesą aktyviai įtraukiant savivaldybes, nevyriausybinės organizacijas, bendruomenes;

15.2.4. pasitelkiant ekspertus atlikti pertvarkomų stacionarių socialinės globos įstaigų gyventojų sveikatos būklės, socialinių ir savarankiško gyvenimo įgūdžių įvertinimus, parengti kiekvieno gyventojų individualios pagalbos planą, į procesą aktyviai įtraukiant pačius neįgaliuosius, jų artimuosius;

15.2.5. atlikti pertvarkomų stacionarių socialinės globos įstaigų personalo kompetencijų ir motyvacijos pereiti dirbti į bendruomenės įstaigas įvertinimą, pasitelkiant ekspertus ir taikant kiekybinius bei kokybinius vertinimo metodus, parengti jų kompetencijos ugdymo planus, kad darbuotojai galėtų teikti bendruomenines paslaugas, ir t. t.;

15.2.6. pasitelkiant ekspertus ir kartu glaudžiai bendradarbiaujant valstybės institucijoms, savivaldybėms, nevyriausybiniams organizacijoms, bendruomenėms, parengti ir įgyvendinti bendruomeninių paslaugų, aprūpinimo apsaugotu būstu ar socialiniu būstu, o visiškai nesavarankiškiems neįgaliesiems suaugusiems asmenims, kuriems reikalinga nuolatinė slauga, specializuotose slaugos ir globos įstaigose – infrastruktūros sukūrimo bendruomenėse planus;

15.3. stiprinti pagalbą neįgaliesiems suaugusiems asmenims prižiūrinčioms šeimoms, artimiesiems, skatinti neformalią pagalbą, didinti specialistų, dirbančių su neįgaliais suaugusiais asmenimis, kompetenciją. Šis uždavinys bus įgyvendinamas šiomis pagrindinėmis kryptimis:

15.3.1. sudaryti sąlygas neįgalių suaugusių asmenų šeimoms ir artimiesiems gauti socialinę, psichologinę ir teisinę pagalbą, skatinti laikino „atokvėpio“ paslaugas. Bus plėtojamos pagalbos šeimai paslaugos, laikino „atokvėpio“ paslaugos neįgalių suaugusių asmenų šeimoms nariams socialinių paslaugų ar sveikatos priežiūros įstaigose ar neįgalaus asmens namuose ir bendruomenėje, diegiamos naujos pagalbos šeimai formos, organizuojama metodinės pagalbos šeimoms sklaida, konsultavimo, psichologinės ir teisinės pagalbos paslaugos, vykdomos pagalbos šeimai programos, organizuojamos šeimų ir artimųjų, prižiūrinčių neįgaliesiems suaugusiems asmenims, švietimo ir informavimo apie psichikos sutrikimus, jų prevenciją, gydymą, atkryčio ir savižudybių prevenciją, vaistus ir jų šalutinį poveikį, gydymo ir atsigavimo prognozes, sergančiųjų psichologiją, proto ir / ar psichikos sutrikimų sukeltas pasekmes asmens funkcionavimui, neįgaliųjų slaugą ir pan. priemonės. Bus organizuojami mokymai neįgaliesiems suaugusiems asmenims ir jų artimiesiems apie jų teisių realizavimo formas, siekiant juos įgalinti savarankiškai priimti sprendimus;

15.3.2. skatinti neformalią pagalbą šeimoms, prižiūrinčioms neįgaliesiems suaugusiems asmenims. Bus skatinamas savanoriškas darbas teikiant pagalbą neįgaliesiems suaugusiems asmenims ir jų šeimoms, skatinamos šeimų, prižiūrinčių ir globojančių neįgaliuosius namuose, savitarpio pagalbos grupės (šeimoms tarpusavyje derinasi ir vienos kitoms padeda globoti ar prižiūrėti neįgaliuosius namuose, organizuoti reabilitaciją, ugdymą, mokymą, užimtumą, spręsti šeimos ir suaugusio

neįgaliojo socialines ar sveikatos problemas dalyvaujant kultūros ir sporto renginiuose, bendruomenės gyvenime), teikiama formali ir neformali pagalba priimant sprendimus;

15.3.3. didinti specialistų, dirbančių su neįgaliais suaugusiais asmenimis ir jų šeimomis, kompetenciją, stiprinti sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, švietimo ir kitų specialistų bendradarbiavimą teikiant pagalbą. Bus organizuojami specializuotų tarnybų darbuotojų mokymai apie proto ir psichikos negalias, neįgaliųjų teisių realizavimo formas, pagalbą priimant sprendimus, organizuojamos specialistų, dirbančių su neįgaliais suaugusiais asmenimis, supervizijos, mokymai, skirti neįgaliesiems suaugusiems asmenims įgalinti, jų savarankiškumui didinti.

16. Trečiasis Plano tikslas – skatinti visuomenės vertybinių nuostatų kaitą, formuojant teigiamą visuomenės požiūrį į sistemos pertvarką, ir užtikrinti vykdomų procesų viešumą.

Visuomenėje vyrauja neigiamas požiūris į neįgalius asmenis, dėl baimių ir nežinojimo apie proto bei psichikos negalias visuomenė yra linkusi stigmatizuoti. Globojami (rūpinami) vaikai stigmatizuojami dėl visuomenėje vyraujančio neigiamo požiūrio į skurdą ir įvairias socialines rizikas patiriančias šeimas.

Neigiamas visuomenės požiūris į vaikų globos namus ar globos (rūpybos) sistemą sudaro prielaidas neigiamam požiūriui ir į globojamą (rūpinamą) vaiką, dėl tokio visuomenėje vyraujančio neigiamo požiūrio asmenys baiminasi tapti vaiko globėjais (rūpintojais) ar įvaikinti vaikus.

17. Uždaviniai trečiajam Plano tikslui pasiekti:

17.1. skatinti visuomenės vertybinių nuostatų kaitą, skirtą tolerantiškai visuomenei ir atvirai bendruomenei ugdyti. Šis uždavinys bus įgyvendinamas šiomis pagrindinėmis kryptimis:

17.1.1. šviesti visuomenę apie proto negalią ir psichikos sutrikimus bei jų sukeltas pasekmes asmens funkcionavimui. Bus vykdomos antidiskriminacinės priemonės, žiniasklaida skatinama informuoti visuomenę apie sėkmingą neįgaliųjų įtrauktį į visuomenę, organizuojami visuomenės mokymai lygių galimybių, Neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo klausimais, į mokymus įtraukiant savivaldybes, nevyriausybinės organizacijas, valstybės, savivaldybių politikus, žiniasklaidą,

skatinamas ir remiamas kultūros prieinamumas, organizuojami sveikos gyvensenos mokymai, skirti bendrų ir specifinių ligų prevencijai;

17.1.2. stiprinti visuomenės švietimą pozityvios tėvystės, pagalbos vaikui ir negalios klausimais. Bus organizuojami susitikimai su ikimokyklinių įstaigų ir mokyklų darbuotojais ir juos lankančių vaikų tėvais dėl neįgaliųjų ugdymo kartu su sveikaisiais vaikais galimybių, bus rengiami bendri susitikimai-diskusijos su bendruomenėmis ir vietos politikais, stiprinami socialiniai įvairių gyventojų grupių tinklai;

17.1.3. šviesti vietos bendruomenes apie institucinės globos žalą ir vykstančios pertvarkos naudą ne tik vaikui, neįgaliam asmeniui, bet ir pačiai bendruomenei. Bus viešai pristatomi kokybiniai ir kiekybiniai paslaugų rodikliai, aptarinėjama pertvarkos nauda ir pan.;

17.1.4. stebėti ir vertinti pertvarkos procesą, nuolat informuoti visuomenę apie numatomus vykdyti ir (ar) vykdomus procesus. Visuomenei bus nuolat teikiama informacija apie pertvarkos eigą, jos tikslus ir siekius, procesus ir rezultatus, visuomenė, bendruomenė, patys globojami asmenys ir jų šeimos aktyviai įtraukiami į pertvarkos procesą, vykdomas pertvarkos proceso išorinis ir vidinis vertinimas, įtraukiant ekspertus, nevyriausybinės organizacijas, savivaldybes ir atliekant vertinamuosius kiekybinius bei kokybinius tyrimus, atliekamas naujų paslaugų bendruomenėje, vykdančioms bandomuosius projektus, kokybės vertinimas, į šį procesą aktyviai įtraukiant nevyriausybinės organizacijas, savivaldybes, mokslo įstaigas.

III SKYRIUS

PLANO ĮGYVENDINIMAS IR ATSAKOMYBĖ

18. Plano įgyvendinimą koordinuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Įgyvendinant Planą dalyvauja Švietimo ir mokslo ministerija, Kultūros ministerija, Sveikatos

apsaugos ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacija, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, nevyriausybinių organizacijų, savivaldybės.

19. Siekiant įgyvendinti Plano tikslus ir uždavinius, parengtos Plano priemonės (Plano 1 priedas). Už Plano priemonių, išskyrus Plano 1 priedo 1.4, 1.5, 1.9, 1.12, 1.14, 1.15, 2.3, 2.4, 2.8, 2.10, 2.13 ir 3.1, 3.3, 3.6 papunkčiuose numatytas priemones, įgyvendinimo organizavimą atsako Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir (ar) Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-523](#), 2014-10-31, paskelbta TAR 2014-10-31, i. k. 2014-15274

Nr. [A1-606](#), 2016-11-15, paskelbta TAR 2016-11-15, i. k. 2016-26836

20. Plano vertinimo kriterijai nustatomi Plano vertinimo kriterijuose (Plano 2 priedas).

21. Plano stebėseną vykdo socialinės apsaugos ir darbo ministro sudaryta tarpinstitucinė stebėsenos grupė.

22. Planas įgyvendinamas iš 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšų.

Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano
1 priedas

PERĖJIMO NUO INSTITUCINĖS GLOBOS PRIE ŠEIMOJE IR BENDRUOMENĖJE TEIKIAMŲ PASLAUGŲ NEĮGALIESIEMS IR LIKUSIEMS BE TĖVŲ GLOBOS VAIKAMS 2014–2020 METŲ VEIKSMŲ PLANO PRIEMONĖS

STRATEGINIS TIKSLAS – KURTI KOMPLEKSIŠKAI TEIKIAMŲ PASLAUGŲ SISTEMĄ, KURI SUDARYTŲ GALIMYBES KIEKVIENAM VAIKUI, NEĮGALIAJAM AR JO ŠEIMAI (GLOBĖJAMS, RŪPINTOJAMS) GAUTI INDIVIDUALIAS PAGAL POREIKIUS PASLAUGAS IR REIKIAMĄ PAGALBĄ BENDRUOMENĖJE, O KIEKVIENAM LIKUSIAM BE TĖVŲ GLOBOS VAIKUI AUGTI SAUGIOJE IR JO RAIDAI PALANKIOJE APLINKOJE BIOLOGINĖJE, JOS NESANT – ĮTĖVIŲ, GLOBĖJŲ ŠEIMOJE

Eil. Nr.	Tikslai ir priemonės	Laikotarpis	Vykdančioji institucija
1 tikslas. Užtikrinti darnią aplinką ir sąlygas kiekvienam vaikui (ir neįgaliam vaikui) augti savo šeimoje, o likusiems be tėvų globos vaikams augti globėjų, įtėvių šeimoje ar šeimynoje ir gauti pagalbą bendruomenėje			
1.1.	Pasitelkiant ekspertus ir įgyvendinant inovatyvius projektus, parengti vaiko poreikių tenkinimo šeimoje vertinimo metodiką, padedančią identifikuoti ankstyvasias šeimos krizes, nustatyti vaiko poreikius ir sudaryti pagalbos šeimai ir vaikui teikimo planą	2015–2018 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.2.	Pasitelkiant ekspertus ir diegiant naujas socialines technologijas, parengti kompleksiskai teikiamų paslaugų vaikui ir šeimai modelius ir plėtoti jų teikimą bendruomenėje	2017–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.3.	Pasitelkiant ekspertus ir diegiant naujas socialines technologijas, parengti kompleksiskai teikiamų paslaugų neįgaliam ar specialiųjų poreikių turinčiam vaikui ir šeimai	2017–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Neįgaliųjų reikalų

	modelius ir plėtoti jų teikimą bendruomenėje		departamentas), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.4.	Tobulinti darbuotojų, dirbančių vaiko gerovės srityje, kvalifikaciją ir kompetenciją	2014–2020 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Socialinių paslaugų ir priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Socialinių paslaugų ir priežiūros departamentas), savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.5.	Plėtoti psichologinę pagalbą teikiant kompleksines paslaugas vaikui ir šeimai	2016–2020 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.6.	Vykdant inovatyvius projektus, stiprinti socialinę pagalbą tėvams, auginantiems vaikus iki 3 metų, ir besilaukiančioms moterims	2016–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.7.	Plėtoti globėjų (rūpintojų) ir įtėvių šeimoms ir šeimynoms paieškos, rengimo, atrankos, konsultavimo ir reikiamos pagalbos jiems teikimo sistemą	2015–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.8.	Vykdant bandomuosius projektus, kurti profesionalių globėjų sistemą ir stiprinti šeimynas	2016–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.9.	Atrinkti pertvarkai likusių be tėvų globos vaikų ir neįgalių vaikų stacionarios globos įstaigas – bandomuosius regioninius projektus (toliau – bandomosios įstaigos vaikams)	2014 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.10.	Parengti bandomųjų įstaigų vaikams pertvarkos projektus: atlikti regionuose esamų paslaugų infrastruktūros analizę, įvertinti kiekvieno šiose įstaigose gyvenančio likusio be tėvų globos vaiko ar neįgalaus vaiko sveikatos, socialinių įgūdžių būklę; įvertinti įstaigų personalo kompetenciją ir motyvaciją, jų pagrindu parengti pertvarkomų įstaigų gyventojams infrastruktūros bei individualius perėjimo iš institucinės globos planus	2015–2018 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos, socialinės globos įstaigos
1.11.	Atlikus savivaldybėse poreikių įsivertinimą, plėtros galimybių	2016–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba,

	studijas ir numaćius plėtros planus, bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis, savivaldybėse plėtoti vaikų dienos centrų, kitų bendruomeninių paslaugų vaikams ir šeimai infrastruktūrą		Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.12.	Pertvarkyti sutrikusio vystymosi kūdikių namus stiprinant vaikų raidos sutrikimų ankstyvąją reabilitaciją ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą neįgaliam ar specialiųjų poreikių turinčiam vaikui, diegti laikino „atokvėpio“ paslaugų sistemą šeimoms, konsultuoti besilaukiančias neįgalių vaikų ir juos auginančias šeimas	2016–2020 m.	Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, savivaldybės, sutrikusio vystymosi kūdikių namai
1.13.	Plėtoti apsaugotą būstą (savarankiško gyvenimo namus) jaunuoliams, paliekantiems globos (rūpybos) sistemą	2016–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.14.	Tobulinti teisės aktus, reglamentuojančius vaiko globą (rūpybą) šeimoje, šeimynoje, institucijoje ir įvaikinimą	2014–2020 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
1.15.	Teikti metodinę pagalbą savivaldybėms, kad būtų sudarytos galimybės organizuoti kompleksiskai vaikui ir šeimai teikiamų paslaugų prieinamumą ir užtikrinti tarpžinybinį bendradarbiavimą	2016–2017 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, savivaldybės
2 tikslas. Sudaryti sąlygas neįgaliesiems suaugusiems asmenims, jų šeimoms (globėjams, rūpintojams) gauti individualias, jų poreikius atitinkančias bendruomenines paslaugas			
2.1.	Kurti ir išbandyti tvarių ir inovatyvių socialinių paslaugų planavimo ir teikimo regionuose ir savivaldybėse modelius, pasitelkiant tam ekspertus, nevyriausybines organizacijas	2016–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
2.2.	Pasitelkiant ekspertus nustatyti naujų formų socialinių paslaugų neįgaliesiems suaugusiems asmenims ir jų šeimoms bendruomenėje standartus	2016–2018 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
2.3.	Vykdyti socialines paslaugas administruojančių ir bendruomenėje paslaugas neįgaliesiems suaugusiems asmenims	2014–2020 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir

	ir jų šeimoms teikiančių darbuotojų profesinės kompetencijos projektus, tobulinti bandomųjų globos įstaigų darbuotojų kompetenciją, skatinti tarpžinybinį bendradarbiavimą		įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų, socialinės globos įstaigos
2.4.	Atrinkti pertvarkai suaugusių neįgaliųjų stacionarios globos įstaigas – bandomuosius regioninius projektus (toliau – bandomosios įstaigos neįgaliesiems suaugusiems asmenims)	2014 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
2.5.	Parengti bandomųjų įstaigų neįgaliesiems suaugusiems asmenims pertvarkos projektus: atlikti regionuose esamų paslaugų infrastruktūros analizę, įvertinti kiekvieno šiose įstaigose gyvenančio neįgalaus suaugusio asmens sveikatos, socialinių įgūdžių būklę; įvertinti įstaigų personalo kompetenciją ir motyvaciją, jų pagrindu parengti šių įstaigų gyventojams infrastruktūros bei paslaugų sistemos sukūrimo bendruomenėse planus	2016–2018 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų
2.6.	Atlikus bandomųjų regioninių projektų plėtros galimybių studijas ir numčius plėtros planus, bendradarbiaujant su nevyriausybėmis organizacijomis, savivaldybėse plėtoti bendruomeninių paslaugų infrastruktūros tinklą (dienos užimtumo, savarankiško gyvenimo namų, grupinio gyvenimo namų, psichosocialinės reabilitacijos centrų ir pan.) bei apsaugoto būsto neįgaliesiems suaugusiems asmenims	2017–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų, socialinės globos įstaigos
2.7.	Vykdyti naujų formų socialinių paslaugų neįgaliesiems ir jų šeimoms projektus, diegti naujas socialines technologijas, kurti apsaugotos darbo vietos ir apsaugoto būsto sistemas	2017–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų
2.8.	Vykdyti integralios slaugos ir globos į namus projektus	2014–2020 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės
2.9.	Vykdyti pagalbos šeimai programas, plėtoti pagalbos šeimai paslaugas, laikino „atokvėpio“ paslaugas neįgalių suaugusių asmenų šeimos nariams socialinių paslaugų įstaigose, neįgalaus asmens namuose ir bendruomenėje, diegti naujas pagalbos šeimai formas, organizuoti metodinės pagalbos	2016–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų

	šeimoms sklaidą, konsultavimo, psichologinės ir teisinės pagalbos paslaugas		
2.10.	Organizuoti šeimų ir artimųjų, prižiūrinių neįgalius suaugusius asmenis, švietimą ir informavimą apie psichikos sutrikimus, jų prevenciją, gydymą, atkryčio ir savižudybių prevenciją, vaistus ir jų šalutinį poveikį, gydymo ir atsigavimo prognozes, sergančiųjų psichologiją, proto ir (ar) psichikos sutrikimų sukeltas pasekmes asmens funkcionavimui, neįgaliųjų slaugą ir pan.	2015–2020 m.	Sveikatos apsaugos ministerija, Neįgaliųjų reikalų departamentas, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų
2.11.	Skatinti savanorišką darbą teikiant pagalbą neįgaliesiems suaugusiems asmenims ir jų šeimoms, kurti šeimų savitarpio pagalbos grupes	2016–2020 m.	Neįgaliųjų reikalų departamentas, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų
2.12.	Didinti specialistų, dirbančių su neįgaliais suaugusiais asmenimis ir jų šeimomis, kompetenciją, stiprinant sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, švietimo ir kitų specialistų bendradarbiavimą teikiant pagalbą	2015–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, nevyriausybinių organizacijų, savivaldybės
2.13.	Tobulinti teisės aktus, nustatančius socialinių paslaugų suaugusiems neįgaliesiems bendruomenėje teikimą	2014–2020 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
3 tikslas. Skatinti visuomenės vertybinių nuostatų kaitą, formuojant teigiamą visuomenės požiūrį į sistemos pertvarką, ir užtikrinti vykdomų procesų viešumą			
3.1.	Išsteigti pertvarkos stebėsenos grupę ir nuolat vykdyti pertvarkos proceso stebėseną ir vertinimą	2014–2020 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų
3.2.	Vykdyti antidiskriminacines priemones, organizuoti visuomenei mokymus apie lygias galimybes, JT neįgaliųjų teisių konvenciją	2016–2020 m.	Neįgaliųjų reikalų departamentas, Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų
3.3.	Organizuoti sveikos gyvensenos mokymus, skirtus ligų ir negalios prevencijai	2016–2020 m.	Sveikatos apsaugos ministerija, nevyriausybinių organizacijų
3.4.	Organizuoti švietėjišką veiklą, skatinant teigiamą visuomenės nuostatų ir pozityvaus požiūrio į vaikus, likusius be tėvų	2016–2020 m.	Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo

	globos, formavimą, skleidžiant įvaikinimo ir globos idėjas ir pristatant institucinės globos pertvarkos rezultatus		ministerija, nevyriausybinių organizacijos
3.5.	Vykdyti pertvarkos proceso išorinį ir vidinį vertinimą, įtraukiant ekspertus, nevyriausybines organizacijas ir atliekant vertinamuosius kiekybinius bei kokybinius tyrimus	2018–2020 m.	Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Neįgaliųjų reikalų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
3.6.	Įkurti pertvarkos organizavimo grupę Perėjimo nuo institucinės globos prie globos šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 m. veiksmų plano priemonėms įgyvendinti	2014–2015 m.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Priedo pakeitimai:

Nr. [A1-322](#), 2014-06-16, paskelbta TAR 2014-06-16, i. k. 2014-07664

Nr. [A1-523](#), 2014-10-31, paskelbta TAR 2014-10-31, i. k. 2014-15274

Nr. [A1-606](#), 2016-11-15, paskelbta TAR 2016-11-15, i. k. 2016-26836

Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams
2014–2020 metų veiksmų plano
2 priedas

PERĖJIMO NUO INSTITUCINĖS GLOBOS PRIE ŠEIMOJE IR BENDRUOMENĖJE TEIKIAMŲ PASLAUGŲ NEĮGALIESIEMS IR LIKUSIEMS BE TĖVŲ GLOBOS VAIKAMS 2014–2020 M. VEIKSMŲ PLANO VERTINIMO KRITERIJAI

Nr.	Tikslų ir priemonių vertinimo kriterijų pavadinimai ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		Duomenų šaltinis
		2012–2013 metai	2020 metai	
	STRATEGINIS TIKSLAS – kurti kompleksiškai teikiamų paslaugų sistemą, kuri sudarytų galimybes kiekvienam vaikui, neįgaliajam ar jo šeimai (globėjams, rūpintojams) gauti individualias pagal poreikius paslaugas ir reikiamą pagalbą bendruomenėje, o kiekvienam likusiam be tėvų globos vaikui augti saugioje ir jo raidai palankioje aplinkoje biologinėje, jos nesant – įtėvių, globėjų šeimoje			
	Bendruomeninių paslaugų neįgaliesiems prieinamumo (plėtos) rodiklis (bendruomeninių paslaugų gavėjų ir institucinės globos gavėjų santykis)	2,8 (pradinė indekso reikšmė)	4,3	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
	Vaikų, apgyvendinamų vaikų globos institucijose, dalis iš bendro tėvų globos netenkančių vaikų skaičiaus per metus, procentais	57	25	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.	1 TIKSLAS – užtikrinti darnią aplinką ir sąlygas kiekvienam vaikui (ir neįgaliam vaikui) augti savo šeimoje, o likusiems be tėvų globos vaikams augti globėjų, įtėvių šeimoje ar šeimynoje ir gauti pagalbą bendruomenėje			
1.1.	Gaunančių pagalbą bendruomenėje šeimų, auginančių vaikus, dalis iš bendro namų ūkių su vaikais skaičiaus, procentais	2,35	5	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
1.2.	Vaikų, dalyvaujančių (įtrauktų) vaikų dienos centrų, atvirų jaunimo centrų, neformaliojo švietimo veikloje ar gaunančių paslaugas bendruomenėje, dalis iš bendro vaikų skaičiaus, procentais	20	25	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės
1.3.	Institucijose globojamų (rūpinamų) vaikų dalis iš	38	20	Socialinės apsaugos ir darbo

	bendro globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus, procentais			ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, savivaldybės
1.4.	Pertvarkytų sutrikusio vystymosi kūdikių namų skaičius	0	5	Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės
1.5.	Pertvarkytų vaikų globos namų, vaikų ir jaunimo socialinės globos namų skaičius	0	10	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės
1.6.	Profesionalių globėjų (fizinį asmenų) skaičius	0	400	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, savivaldybės, nevyriausybinių organizacijos
2.	2 TIKSLAS – sudaryti sąlygas neįgaliems suaugusiems asmenims, jų šeimoms (globėjams, rūpintojams) gauti individualias jų poreikius atitinkančias bendruomenines paslaugas			
2.1.	Neįgaliųjų, gaunančių bendruomenines paslaugas, dalis iš bendro neįgaliųjų, gaunančių socialines paslaugas, skaičiaus, procentais	73	80	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės
2.2.	Įsidarbinusių darbingo amžiaus suaugusių neįgaliųjų dalis, palyginti su bendru darbingo amžiaus neįgaliųjų skaičiumi, procentais	28	38	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
2.3.	Neįgalių suaugusių asmenų, patenkančių į institucinę globą, sumažėjimas, procentais	-	40	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
2.4.	Pertvarkytų stacionarių socialinės globos įstaigų suaugusiems neįgaliesiems skaičius	0	5	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės
2.5.	Socialinių paslaugų įstaigų, organizuojančių bei teikiančių paslaugas bendruomenėje, darbuotojų, tobulinusių kvalifikaciją per pastaruosius penkerius metus, skaičius	3321	10 000	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės

2.6.	Įsteigtų naujų bendruomeninių paslaugų įstaigų (savarankiško gyvenimo namų, dienos užimtumo, grupinio gyvenimo namų, psichosocialinės reabilitacijos ir pan.) bei apsaugoto būsto neįgaliesiems suaugusiems asmenims skaičius	0	70	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Neįgalųjų reikalų departamentas, savivaldybės
3.	3 TIKSLAS – skatinti visuomenės vertybinių nuostatų kaitą, formuojant teigiamą visuomenės požiūrį į sistemos pertvarką, ir užtikrinti vykdomų procesų viešumą			
3.1.	Visuomenės nuomonė dėl neįgalųjų diskriminacijos (balais) (1 – mažiausia diskriminacija, 10 – didžiausia diskriminacija)	5,07	3	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
3.2.	Šeimų, auginančių vaikus ir palankiai vertinančių aplinką vaikui ir šeimai, dalis, procentais	10	20	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas Nr. [A1-322](#), 2014-06-16, paskelbta TAR 2014-06-16, i. k. 2014-07664

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. A1-83 „Dėl Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas Nr. [A1-523](#), 2014-10-31, paskelbta TAR 2014-10-31, i. k. 2014-15274

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. A1-83 „Dėl Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas Nr. [A1-606](#), 2016-11-15, paskelbta TAR 2016-11-15, i. k. 2016-26836

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. A1-83 „Dėl Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo